

**ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

**Методика позашкільного та
позакласного навчання географії**

2020 – 2021 н.р.

<p>Анотація дисципліни</p>	<p>Вивчаються сучасні методики і освітні технології позашкільного та позакласного навчання географії; дидактичні вимоги до позакласного навчання географії та педагогічні цілі його здійснення: види, форми-підвиди, напрямки позакласного та позаурочного навчання географії. Навчальна дисципліна розкриває особливості методики проведення теоретичних та практичних позакласних та позаурочних заходів з географії; реалізації краєзнавчого підходу на уроках географії, у позакласній та позашкільній діяльності; організації проведення шкільних, районних (міських), обласних олімпіад з географії; планування проведення тижня географії та формування практичних компетентностей учнів з географії; розв'язування географічних задач; проведення масових заходів з учнівською молоддю за видами туризму та краєзнавства.</p>
<p>1. Опис навчальної дисципліни</p>	
<p>Ступінь вищої освіти</p>	<p>другий (магістерський)</p>
<p>Галузь знань</p>	<p>01 Освіта/Педагогіка</p>
<p>Спеціальність</p>	<p>014 Середня освіта (Географія)</p>
<p>Освітня програма</p>	<p>Середня освіта (Географія)</p>
<p>Загальний обсяг дисципліни</p>	<p>5/150 (в кредитах ЄКТС)</p>
<p>Статус дисципліни</p>	<p>вибіркова</p>
<p>Інститут (факультет)</p>	<p>біолого-природничий факультет</p>
<p>Кафедра</p>	<p>екології та географії</p>
<p>Курс</p>	<p>2</p>
<p>Семестр</p>	<p>3</p>
<p>Вид підсумкового контролю</p>	<p>екзамен</p>
<p>Мова навчання</p>	<p>українська</p>
<p>Види занять</p>	<p>Лекції, практичні, консультації</p>
<p>Методи навчання</p>	<p>інформаційно-рецептивний, пояснювально-ілюстративний, інструктивно-практичний, проблемно-пошуковий, картографічний методи у поєднанні з інтерактивними методичними прийомами, підготовка презентації</p>
<p>Форма навчання</p>	<p>Денна</p>
<p>Лінк на дисципліну</p>	<p>посилання на розроблений електронний курс, розміщений у Google Classroom nnw5geh, Zoom Ідентифікатор конференції: 846 146 1858 пароль: 1eNetJ</p>

Розподіл годин за видами робіт												
Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни: год / кредити ЄКТС	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Денна	2	3	150/5	52	26	-	26	-	98	-	-	+
2. Викладачі												
Прізвище, ім'я, по батькові Посада E-mail: Тел.:			Стецула Надія Осипівна кандидат біологічних наук, доцент доцент кафедри екології та географії n,stetsula@gmail.com +38 067 8483361									
3. Характеристика навчальної дисципліни												
Результати навчання			Очікуваними результатами є оволодіння студентами методикою проведення теоретичних та практичних позакласних та позаурочних заходів, факультативних курсів, туристично-краєзнавчих заходів та організацією науково-дослідної роботою учнів з географії. Вміти формувати в учнів екологічні цінності й відповідальне ставлення школярів до природи, повагу культурних цінностей і традицій місцевого населення під час позакласного навчання географії; формувати географічні компетентності учнів з географії. Реалізовувати краєзнавчий підхід на уроках географії, у позакласній та позашкільній діяльності.									
Мета навчання			Метою навчальної дисципліни є сформувати у студентів знання сучасних методик і освітніх технологій позашкільного та позакласного навчання географії та здатність їх застосовувати для організації позашкільної та позакласної навчально-виховної діяльності.									
Компетентності			Програмні компетентності При вивченні навчальної дисципліни студенти повинні оволодіти загальними компетентностями: Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. Здатність приймати обґрунтовані рішення, розробляти та управляти проектами. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети. фаховими компетентностями: Здатність здійснювати аналіз педагогічної діяльності вчителя, формувати власний стиль професійної діяльності. Здатність фахово здійснювати педагогічну діяльність у закладах освіти, володіти формами і методами та інноваційними освітніми технологіями навчання. Здатність до аналізу та використання методичної, нормативної, адміністративно-правової документації у професійній педагогічній діяльності. Здатність до організації продуктивної самоосвіти та презентації власних професійних здобутків. Здатність реалізовувати краєзнавчий підхід на уроках географії, у позакласній та позашкільній діяльності.									

Результати навчання	<p>Згідно освітньої програми програмними результатами навчання є здатність студентів:</p> <p>Аналізувати загальні закономірності освітнього процесу та особливості педагогічної діяльності в контексті освітніх реформ.</p> <p>Розуміти особливості та досягнення сучасної географічної та освітніх наук.</p> <p>Формувати власний стиль педагогічної діяльності та моделювати перспективи професійного зростання.</p> <p>Здійснювати педагогічну діяльність у навчальних закладах, володіти засобами, формами, методами та інноваційними освітніми технологіями навчання учнів, впроваджувати та адаптувати наукові знання у процесі професійної діяльності.</p>
Пререквізити дисципліни	<p>Вивчення курсу «Методика позашкільного та позакласного навчання географії» спирається на знання студентів, які вони отримали під час вивчення психології, педагогіки, географії материків і океанів, суспільної географії, політичної географії, конструктивної географії, географічного краєзнавства, географії України, картографії з основами топографії, методики навчання географії у закладах середньої освіти.</p>
Постреквізити дисципліни	<p>Вивчення дисципліни необхідне для розвитку загальних громадянських та професійних компетентностей майбутнього вчителя географії.</p>

4. Програма дисципліни

Позакласна та позаурочна форма навчання як форма проведення навчання географії. Педагогічні цілі і завдання позакласного та позаурочного навчання географії. Дидактичні принципи позакласного та позаурочного навчання. Сучасні методики і освітні технології позашкільного та позакласного навчання географії. Оцінка ефективності позакласної роботи з географії. Науково-методичне забезпечення позашкільної освіти. Сучасні та інноваційні підходи до організації позакласного та позаурочного навчання розрізі патріотичної та виховної компоненти.

Позаурочна форма проведення навчання географії та її види. Домашня робота з географії, позаурочні спостереження учнів за довкіллям, позаурочні учнівські навчально-дослідницькі проекти з географії. Домашня робота (виконання домашніх завдань) з географії як основний вид позаурочної форми проведення навчання географії та її поділ. Дидактичні цілі домашньої роботи з географії та управління нею. Сутність домашнього завдання з географії та його види.

Види та форми-підвиди позакласного навчання географії. Форми-підвиди систематичного позакласного навчання географії (факультативні заняття з географії, географічний гурток, шкільний краєзнавчий музей, географічний клуб, співпраця з Малою академією наук (МАН) України, шкільний осередок Українського географічного товариства тощо). Форми-підвиди періодичного позакласного навчання географії (тиждень географії, географічна конференція, географічний вечір, географічна олімпіада, географічний турнір, географічні дебати). Форми-підвиди епізодичного позакласного навчання географії (географічна екскурсія, туристський похід, екологічний рейд тощо).

Методика організації і проведення позакласної та позаурочної форми навчання з географії у 6 класі. Огляд програм факультативних курсів 6 клас, рекомендованих МОН України, для реалізації варіативної складової навчальних планів. Структура програми «Юний географ-краєзнавець». Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності: знаннєвий, діяльнісний та ціннісний компонент. Методика проведення теоретичних та практичних занять курсу. Організація позаурочних спостережень учнів 6 класу за довкіллям.

Методика організації і проведення позакласної та позаурочної форми навчання з географії у 7 класі. Огляд програм факультативних курсів 7 клас, рекомендованих МОН України, для реалізації варіативної складової навчальних планів. Структура програми «Юний географ-краєзнавець», «Морська географія». Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності: знаннєвий, діяльнісний та ціннісний компоненти. Методика проведення теоретичних та практичних занять курсу. Організація позаурочних спостережень учнів 7 класу за довкіллям.

Методика організації і проведення позакласної та позаурочної форми навчання з географії у 8 класі.

Огляд програм факультативних курсів у 8 класі, рекомендованих МОН України, для реалізації варіативної складової навчальних планів. Структура програми «Основи топографічних знань». Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності: знаннєвий, діяльнісний та ціннісний компонент. Методика проведення теоретичних та практичних занять курсу. Організація позаурочних занять учнів 8 класу.

Методика організації і проведення позакласної та позаурочної форми навчання з географії у 9 класі.

Огляд програм факультативних курсів 9 класу, рекомендованих МОН України, для реалізації варіативної складової навчальних планів. Структура програми «Картографія». Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності: знаннєвий, діяльнісний та ціннісний компонент. Методика проведення теоретичних та практичних занять курсу. Організація позаурочних занять учнів 9 класу.

Методика організації і проведення позакласної та позаурочної форми навчання з географії у 10 класі.

Огляд програм факультативних курсів 10 класі, рекомендованих МОН України, для реалізації варіативної складової навчальних планів. Структура програми «Основи геоінформаційних систем і технологій». Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності: знаннєвий, діяльнісний та ціннісний компонент. Методика проведення теоретичних та практичних занять курсу. Організація позаурочних занять та заходів з учнями 10 класу.

Методика організації і проведення позакласної та позаурочної форми навчання з географії у 11 класі. Огляд програм факультативних курсів 11 класу, рекомендованих МОН України, для реалізації варіативної складової навчальних планів. Структура програми «Загальна географія». Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності: знаннєвий, діяльнісний та ціннісний компонент. Методика проведення теоретичних та практичних занять курсу. Географічний практикум.

Географічні олімпіади і конкурси. Методичні поради до організації шкільних, районних (міських), обласних олімпіад з географії. Олімпіадні завдання з географії: теоретичні, практичні та тестові. Типи теоретичних завдань і їх комплектування. Репродуктивні, продуктивні, проблемні і творчі завдання. Як успішно виконати теоретичні завдання? Організація підготовки учнів до олімпіади. Тренувальні теоретичні завдання до шкільного (I-го) етапу.

Методика організації і проведення тижня географії в школі. Географічний тиждень-масова форма організації позакласної роботи. Методичні рекомендації проведення тижня географії у школі. Відкриття тижня географії. Орієнтовний план проведення тижня географії: змістовне і креативне планування. Навчально-виховні заходи з географії, конкурси, геовікторини, сценарії заходів, свят.

Методика організації і проведення туристично-краєзнавчої роботи. Зміст краєзнавчої роботи. Основні форми туристично-краєзнавчої роботи: екскурсія, подорожі, естафета, експедиції. Спортивне орієнтування. Туристично-краєзнавчі заходи. Наукова і практична спрямованість туристично-краєзнавчої роботи. Туристсько-краєзнавча робота як засіб конкретизації, доповнення і систематизації знань учнів. Цікаві географічні факти. Географічні рекорди.

Методика організації і проведення учнівських географічних науково-дослідних робіт. Навчальна програма курсу за вибором «Основи дослідницького пошуку». Форми науково-дослідної роботи учнів. Застосування проектної методики в позаурочній діяльності. Умови проведення конкурсу МАН. Методичні матеріали підготовки до Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН України. Підготовка до конкурсу-захисту МАН.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Організація домашнього з географії.
2. Організація роботи географічного гуртка за певною тематикою.
3. Краєзнавчий принцип у викладанні географії.
4. Особистісно-орієнтована технологія організації позаурочної діяльності.
5. Застосування проектної технології в позаурочній діяльності.
6. Формування практичних компетентностей: побудова діаграм, схем, графіків, профілів.
7. Методика розв'язування географічних задач.
8. Прийоми формування картознавчих компетентностей.

9. Географічна дидактична гра.
10. Методика проведення тижня географії у школі.
11. Географічний практикум.
12. Проведення масових заходів з учнівською молоддю за видами туризму та краєзнавства
13. Біорізноманіття: сучасний стан та форми збереження.

Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота студента з дисципліни містить: опрацювання теоретичного матеріалу; виконання завдань згідно з переліком компетенцій, що формуються у межах кожної теми навчальної програми; підготовку до контрольної роботи, підготовку до семестрового екзамену.

- Проаналізуйте сучасні та інноваційні підходи до організації покласного та позаурочного навчання розрізі патріотичної та виховної компоненти.
 - Охарактеризувати дидактичні принципи позакласного та позаурочного навчання
 - Розробіть різноманітні домашні завдання з географії.
 - Опишіть одну із форм позакласної роботи з географії.
 - Розробіть презентацію технології проблемного навчання.
 - Розробіть конспект позакласного заходу з географії у 6 класі. Оформіть вашу розробку у формі презентації.
 - Технологія проектної діяльності. Розробіть поширений конспект нетрадиційні уроку з курсу “Географія: регіони та країни” у 7-му класі. Оформіть вашу розробку у формі презентації.
 - Розробіть конспект заняття-практикуму “Україна: природа і населення ” у 8-му класі. Оформіть вашу розробку у формі презентації.
 - Дослідіть спрямованість курсу “Географія: регіони та країни” у 9-му класі на актуалізацію навчально-пізнавальної, комунікативної, інформаційної, ціннісно-сміслової та інших компетенцій та поглиблення загальнокультурних надбань старшокласників.
 - Проаналізуйте спрямованість курсу “Географічний простір Землі” в 11-му класі. на актуалізацію навчально-пізнавальної, комунікативної, інформаційної, ціннісно-сміслової та інших компетенцій та поглиблення загальнокультурних надбань старшокласників.
 - Розробіть поширений конспект нетрадиційного уроку-ділові ігри курсу “Географія: регіони та країни” у 10-му класі. Оформіть вашу розробку згідно вимог та проведіть його презентацію.
 - Розробіть тренувальні теоретичні завдання до шкільного (І-го) етапу.

5. Місце проведення занять (локація), технічне й програмне забезпечення (обладнання)

Аудиторія № ____, навчальний корпус № __ вул. Т.Шевченка, 23 (Дистанційне навчання)

Технічне забезпечення та програмне забезпечення навчальної дисципліни: мультимедійне обладнання.

6. Інформація про консультації

Консультації, за потреби, проводяться в час, узгоджений із викладачем.

7. Система оцінювання

Контроль знань студентів здійснюється під час відповідей на практичних заняттях, написання контрольної роботи, співбесіди з лектором. Формою підсумкового контролю є екзамен.

Засвоєння студентами теоретичного матеріалу з дисципліни перевіряється шляхом оцінювання на практичних заняттях, контрольною роботою, співбесідою з лектором та екзаменом.

Розподіл 100 балів між видами робіт

Форма контролю	Кількість балів	Екзамен
Оцінювання на практичних заняттях	40	100
Контрольна робота	30	
Співбесіда з лектором	30	
Всього балів	100	
Коефіцієнт погодження	0,6	0,4

Поточна успішність (max = 100) складається з балів, отриманих на *практичних заняттях* (40 балів), виконаної *контрольної роботи* (30 балів), *співбесіди з лектором* (30 балів), помножених на коефіцієнт погодження 0,6.

При оцінюванні на практичних заняттях (**40 балів**) враховуються: повнота виконання завдань; правильність та якість виконання завдань; наявність висновків; акуратність в оформленні та усні відповіді: рівень осмислення навчального матеріалу; повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мовлення.

Оцінювання практичних робіт проводиться за чотирьохбальною шкалою (наприклад, оцінками «5», «4», «3», «2»). Загальний бал на практичних заняттях обчислюється за формулою:

$$x = \frac{A \times K}{n \times 5}$$

де x – кількість балів за поточну успішність; A – сума усіх поточних оцінок за чотирьохбальною шкалою при вивченні дисципліни, включаючи оцінки „2”; n – кількість поточних оцінок (не менше шести), якщо $n < 6$, то загальний бал за оцінювання на практичних заняттях = 0; K – кількість балів, відведених на поточний контроль; (A/n) – середня оцінка поточного контролю.

Контрольна робота (**30 балів**) передбачає виконання теоретичних та практичних завдань з навчальної дисципліни. Сумарна кількість балів, виділених на оцінку контрольної роботи виводиться шляхом оцінки якості виконаних завдань, що включає: повноту розкриття питання, його практичну спрямованість та можливість застосувати під час розробки конспекту уроку.

При оцінюванні співбесіди з лектором (**30 балів**) враховується рівень осмислення навчального матеріалу; рівень сформованості теоретичних знань і практичних вмінь; повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мовлення; використання додаткової літератури; порівняння, зв'язок з практикою, наявність висновків.

Екзаменаційна оцінка складається з двох показників: відповіді на питання екзаменаційного білету (max=100 балів) та коефіцієнту погодження – 0,4. Відтак, максимально можлива сума балів отриманих на екзамені становить 40 балів ($100 \times 0,4 = 40$).

Отже, сумарна кількість балів з дисципліни загалом становить 100 балів, із яких максимум 60 балів – поточна успішність та 40 – екзаменаційна.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється за результатами поточного контролю та екзамену. Результати як поточного так і підсумкового контролю оцінюються за 100-бальною шкалою кожен з коефіцієнтами погодження за формулою:

$$S_{\text{сум}} = 0,6 * S_{\text{пот}} + 0,4 * S_{\text{еке}}$$

де $S_{\text{пот}}$ – кількість балів за поточний контроль у семестрі,

$S_{\text{еке}}$ – кількість балів за підсумковий контроль (екзамен).

Оцінка виставляється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

Екзамен за талоном №2 і перед комісією проводиться в письмовій формі з оцінюванням за стобальною шкалою.

8. Політика дисципліни

Студент зобов'язаний відвідувати заняття, самостійно виконувати всі види роботи. Якщо студент з поважних причин не зміг вчасно відвідувати заняття і виконувати згідно плану завдання, тоді він, у індивідуальному порядку та в погоджений з викладачем час, виконує і здає підготовлені завдання, що охоплюють матеріал пропущених тем.

Студент дотримується політики академічної доброчесності. Якщо викладач виявить плагіат, то не зараховує роботу.

9. Рекомендована література та інформаційні ресурси

1. Кобернік С.Г, Коваленко Р.Р. Скуратович О.Я. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: посіб. для вчителя. – К.: Навчальна книга, 2005. – 319 с/
2. Концепція навчання географії України в основній та старшій школі / за заг. ред. д-ра пед. наук О.М. Топузова та канд. пед. наук О.Ф. Надтоки. – К.: ТОВ “КОНВІ ПРІНТ”, 2018. – 56 с.
3. Самойленко В.М. Викладання дидактики географії : Навчальний посібник / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К.: ДП “Прінт Сервіс”, 2016. – 240 с.
4. Самойленко В.М. Дидактика географії : Монографія / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, О.Ф. Надтока, І.О. Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с.
5. Самойленко В.М. Методика навчання географії : Навчальний посібник-практикум / В.М.

Самойленко, Л.П. Вішнікіна, Т.С. Япринець. – Полтава: ПП Шевченко, 2014. – 190 с.

6. Самойленко В.М. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник (з грифом МОН України) / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2015. – 352 с. – URL.: <http://www.geo.univ.kiev.ua/images/samojlenko.pdf>

7. Топузов О.М. Загальна методика навчання географії : Підручник (з грифом МОНМС України, лист № 1/11-11996 від 20.07.2012) / О.М. Топузов, В.М. Самойленко., Л.П. Вішнікіна. – К.: ДНВП “Картографія”, 2012. – 512 с

8. Топузов О.М., Самойленко В.М., Вішнікіна Л.П. Загальна методика навчання географії: підручник. - К.: Картографія, 2012. – 512 с.

9. Бабешко О.О. Методика навчання географії : посібник [для вчителів і студентів-географів педуніверситетів] / О.О. Бабешко. – Умань : АЛМІ, 2005. – 263 с.

11. Географія : Нові навчальні програми для 10–11 класів закладів загальної середньої освіти (рівень стандарту, профільний рівень); Методичні коментарі провідних науковців Інституту педагогіки НАПН України. – К. : УОВЦ “Оріон”, 2018. – 140 с.

12. Самойленко В.М. Математичне моделювання в геоєкології : Навчальний посібник (з грифом МОН України) / В.М. Самойленко. – К.: Вид.-полігр. центр “Київський університет”, 2003. – 199 с.

13. Самойленко В.М. Географічні інформаційні системи та технології: Підручник / В.М. Самойленко – К.: Ніка-Центр, 2010. – 448 с.

14. Географія: науково-методичний журнал // Основа. – 2019 – 2020 рр.

15. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/i392-2011-%D0%BE>

16. Навчальна програма курсу “Географічний простір Землі” рівень стандарту та профільний рівень. – URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>.

17. Навчальна програма курсу “Географія: регіони та країни” рівень стандарту та профільний рівень, затверджена наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>

Викладач _____ Н.О. Стецула
Підпис Ініціали та прізвище

Схвалено на засіданні кафедри екології та географії

Протокол № 2 від 15 лютого

Завідувач кафедри _____ І.В. Бриндзя
Підпис Ініціали та прізвище

